

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА»

(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Професійна риторика» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. А. М. Приходько. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 14 с.

Укладач канд. пед. наук, доц. А. М. Приходько

Рецензент

О. О. Телєжкіна, доктор філологічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою психології, педагогіки та мовної підготовки, протокол № 2 від 20 вересня 2021 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ ЧАСУ.....	5
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ.....	6
МОДУЛЬ 1 ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА.....	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 РИТОРИКА У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ..	7
ТЕМА 1.1 РИТОРИКА У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ ТА ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ.....	7
ТЕМА 1.2 ОРАТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ ФАХІВЦЯ	8
ТЕМА 1.3 ПРОФЕСІЙНА НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ	9
ТЕМА 1.4 ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ.....	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 НАУКОВА РИТОРИКА.....	10
ТЕМА 2.1 АКАДЕМІЧНЕ КРАСНОМОВСТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ.....	10
ТЕМА 2.2 РИТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ НАУКОВИХ РОБІТ РІЗНИХ ЖАНРІВ.....	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МИСТЕЦТВО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	12
ТЕМА 3.1 ПРОДУКТИВНЕ ТА МАНІПУЛЯТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	12
ТЕМА 3.2 ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА	12

ВСТУП

Методичні рекомендації до проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Професійна риторика» призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей.

Основна мета – практичне оволодіння ефективними риторичними прийомами, мистецтвом аргументації та красномовства, формування у здобувачів вищої освіти здатності здійснювати комунікацію в різних жанрах ораторського мистецтва для успішної майбутньої професійної діяльності.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ ЧАСУ

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (семестр)	120	16	32	–	72
Змістовий модуль 1	45	8	16	–	21
Змістовий модуль 2	30	4	8	–	18
Змістовий модуль 3	30	4	8	–	18
Підсумковий контроль	15	–	–	–	15

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Змістові модулі	Максимальна кількість балів				
	усього	практи.	лаб.	самостійна робота	
				завдання	модульний контроль
МОДУЛЬ (номер)	100	–	–	–	–
Змістовий модуль 1	25	8	–	5	12
Змістовий модуль 2	25	5	–	5	15
Змістовий модуль 3	20	5	–	5	10
Підсумковий семестровий контроль	30	–	–	–	–

МОДУЛЬ 1 ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 РИТОРИКА У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

ТЕМА 1.1 РИТОРИКА У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ ТА ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Питання для обговорення:

1. Роль живого слова у суспільному житті.
2. Історичні витоки та розвиток риторики. Розвиток риторики в Україні. Неориторика: напрями і надбання.
3. Проблеми розвитку риторики ХХ – початку ХХІ ст. Проблема риторичної маніпуляції в час розвитку масмедіа.
4. Основні закони, роди, види і жанри класичної риторики.

Робота з кейсами

Практичне заняття №1. Повідомлення «Міфологія й народний золотослів – джерело словесного мистецтва», «Риторика Стародавньої Греції й Риму», «Формування вітчизняної риторики» (усний звіт).

Практичне заняття №2. Повідомлення «Жанри професійної риторики» (усний звіт).

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. / В. М. Вандишев. – Київ : Кондор, 2006. – 264 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.
6. Сагач Г. М. Вибрані твори : в 5 т. Т. 3. Ділова риторика «Добротословіє» / Г. М. Сагач. – Рівне : ППДМ, 2006. – 320 с.

ТЕМА 1.2 ОРАТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ ФАХІВЦЯ

Питання для обговорення:

1. Ораторська майстерність у контексті професійній діяльності фахівця за предметом праці «людина – людина», «людина – техніка».
2. Предмет і закони ораторської майстерності.
3. Стратегія і тактика оратора, способи і прийоми.
4. Культура і техніка мовлення оратора.
5. Мовні типи оратора. Індивідуальний ораторський стиль.
6. Риторичний тренінг: види, актуальність.

Робота з кейсами

Практичне заняття №3. Риторичний портрет улюбленого оратора (усний звіт).

Практичне заняття №4. Виконання завдань риторичного тренінгу (виконане завдання).

Практичне заняття №5. Виконання завдань на редагування тексту виступу. Складання партитури тексту (виконане завдання).

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування / О. Кубрак. – Київ, 2002. – 288 с.
4. Медвідь А. М.. Ораторське мистецтво правників / А. М. Медвідь, Ф. М. Медвідь. – Київ, 2005. – 336 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.
7. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації : навч. посіб. / Г. М. Сагач ; Міжнар. акад. фундамент. основ буття, Київ. ін-т соц. та культ. зв'язків ім. святої рівноапостол. княгині Ольги. – Київ : Зоря, 2003. – 255 с.

ТЕМА 1.3 ПРОФЕСІЙНА НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ

Питання для обговорення

1. Розкрийте сутність та зміст понять «невербальна комунікація», «професійна невербальна комунікація».
2. Складові невербальної комунікації (жести, пози, міміка, вираз обличчя та контакт очей).
3. Функції невербальної комунікації.
4. З'ясуйте особливості професійної невербальної комунікації.
5. Доведіть значення конгруентності слів і жестів в успішній професійній невербальній комунікації.
6. Національні особливості невербальних засобів спілкування.

Робота з кейсами

Практичне заняття №6. Аналіз публічних виступів (невербальна комунікація) (виконане завдання)

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація / І. В. Ковалинська. – Київ : Освіта України, 2014. – 289 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.
6. Сагач Г. М. Риторика / Г. М. Сагач. – Київ, 2000. – 276 с.

ТЕМА 1.4 ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Питання для обговорення:

1. Роль і місце публічних виступів у професійному спілкуванні.
2. Алгоритм підготовки ораторської промови.
3. Архітектоніка публічного виступу.

4. Особливості підготовки промови залежно від її різновиду (урочиста, інформаційна, надихаюча, з метою переконання тощо).

Робота з кейсами

Практичне заняття №7. Написання та редагування тексту промови (виконане завдання).

Практичне заняття №8. Створення презентації до виступу та виступ із доповіддю (виконане завдання).

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.

2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.

3. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація / І. В. Ковалинська. – Київ : Освіта України, 2014. – 289 с.

4. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.

6. Сагач Г. М. Риторика / Г. М. Сагач. – Київ, 2000. – 276 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 НАУКОВА РИТОРИКА

ТЕМА 2.1 АКАДЕМІЧНЕ КРАСНОМОВСТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ

Питання для обговорення

1. Академічне красномовство як складова професійно-комунікативної компетентності фахівця.

2. Академічне красномовство як ораторська діяльність науковця.

3. Значення поняття «мова науки».

Робота з кейсами

Практичне заняття №9. Аналіз академічної промови (виконане завдання).

Практичне заняття №10. Реферування тексту зі спеціальності (виконане завдання).

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Онуфрієнко Г. С. Риторика: навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.
5. Сагач Г. М. Риторика / Г. М. Сагач. – Київ, 2000. – 276 с.

ТЕМА 2.2 РИТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ НАУКОВИХ РОБІТ РІЗНИХ ЖАНРІВ

Питання для обговорення:

1. Презентація та захист результатів наукової роботи: основні положення.
2. Наукова дискусія: етапи підготовки та проведення.
3. Особливості виступу на семінарських заняттях, конференціях, колоквиумах.
4. Наукова онлайн- і офлайн-комунікація: спільне та відмінне.

Робота з кейсами

Практичне заняття №11. Аналіз захисту результатів наукової роботи (виконане завдання).

Практичне завдання №12. Виступ із науковою доповіддю (усний звіт).

Література

1. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2018. – 166 с.
2. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук. – 2-ге вид., виправ. і доповн. – Київ : Алерта, 2011. – 696 с.
3. Макович Х. Я. Словник термінів і понять з риторики / Х. Я. Макович, Л. О. Вербицька, Н. О. Капітан. – Львів, 2016. – 140 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МИСТЕЦТВО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

ТЕМА 3.1 ПРОДУКТИВНЕ ТА МАНІПУЛЯТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Питання для обговорення:

1. Еристика, рабулістика, чорна риторика у професійній комунікації.
2. Комунікативні стратегії і тактики.
3. Технології продуктивного спілкування.
4. Сугестивні технології маніпулятивного впливу.
5. Маніпуляції та контрманіпуляції у професійному спілкуванні.

Робота з кейсами

Практичне заняття №13. Аналіз дискусії (виконане завдання) (усний звіт).

Література

1. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2018. – 166 с.
2. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
3. Євдокимова Н. О. Дорога змін: ефективне спілкування у кризових умовах життя : посібник із психології для «чайників» / Н. О. Євдокимова, В. Л. Зливков, С. О. Лукомська. – Миколаїв, 2016. – 116 с.

ТЕМА 3.2 ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Питання для обговорення:

1. Стили професійного спілкування. Абстрактні типи поведінки людей у спілкуванні.
2. Бар'єри у професійній комунікації.
3. Корпоративна етика. Корпоративні кодекси.
4. Самопрезентація як складова професійного іміджу.
5. Основні види і тактики поведінки у вирішенні професійних конфліктних ситуацій.

Робота з кейсами

Практичне заняття №14. Повідомлення «Мобінг: форми, наслідки, відповідальність, засоби протистояння», «Технології вирішення конфліктних ситуацій» (усний звіт).

Практичне заняття №15. Презентація проєкту (презентація / відеоролик / тези до дискусії) (усний звіт).

Література

1. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2018. – 166 с.

2. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

3. Етика ділових відносин : навч. посіб. / О. Й. Лесько, М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська та ін. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 309 с.

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх спеціальностей)*

Укладач **ПРИХОДЬКО** Альона Михайлівна

Відповідальний за випуск *О. О. Жигло*

Редактор *О. А. Норик*

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2023, поз. 385М

Підп. до друку 19.09.2024. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 0,8.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Черноглазівська (Маршала Бажанова), 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.